

การศึกษาสถานภาพการให้บริการการแพทย์แผนจีน ของสถานพยาบาลในปัจจุบัน

ยุพาวดี บุญชิต*

ทัศนีย์ ฮาซาไนน์*

Yupawadee Boonchit

Tasanee Hazanai

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยตามโครงการนำร่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงสถานภาพการให้บริการแพทย์จีนในประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานในขั้นต้นและกำหนดกรอบแนวทางการวิจัยเชิงลึกในระยะต่อไป การศึกษาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากสถานพยาบาลและนำข้อมูลที่ได้มาทำการสรุปประมวลผลในลักษณะสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า การให้บริการแพทย์จีนในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการให้บริการในสถานพยาบาลของรัฐ และส่วนใหญ่เป็นการให้บริการประเภทการฝังเข็ม การให้บริการด้านการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีน ในช่วงปีที่ผ่านมา การให้บริการแพทย์จีนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จากการเปรียบเทียบในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2547 และปี 2548 การให้บริการแพทย์จีนในผู้ป่วยใหม่เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 53.22 และการให้บริการแพทย์จีนแก่ผู้ป่วยเก่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.23 เป็นการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในทุกประเภทการบริการ ภายใต้การขยายตัวอย่างรวดเร็วดังกล่าว ร้อยละ 51.06 ของสถานพยาบาลที่มีการให้บริการแพทย์แผนจีนประสบกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ ร้อยละ 31.91 ประสบปัญหาอื่น ๆ เช่น ผู้ป่วยขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพตามแนวทางการแพทย์แผนจีน สถานพยาบาลเหล่านี้มีความประสงค์ที่จะขอรับความช่วยเหลือจากสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะการฝึกอบรมบุคลากรและการจัดหาบุคลากร นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ร้อยละ 45.24 ของสถานพยาบาลที่ยังไม่มีบริการแพทย์จีนในปัจจุบันมีความประสงค์ที่จะเปิดให้บริการแพทย์จีนในระยะ 2 - 3 ปีข้างหน้า โดยส่วนใหญ่มีความประสงค์ที่จะเปิดให้บริการด้านการฝังเข็มและต้องการความช่วยเหลือในด้านการฝึกอบรมบุคลากรและการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรจะยังคงเป็นภารกิจที่มีความสำคัญอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในปัจจุบันและรองรับแนวโน้มการขยายตัวอย่างรวดเร็วของบริการแพทย์จีนทั้งในสถานพยาบาลที่มีบริการอยู่แล้ว และสถานพยาบาลที่จะเปิดให้บริการในอนาคตอันใกล้ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของสถานพยาบาล

* สถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ในด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการแพทย์จีน การเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ ในขณะเดียวกัน การขยายตัวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของบริการการแพทย์แผนจีน แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะสร้างความร่วมมือในการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการบริการ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ แม้ว่าจะทำให้สามารถทราบถึงสถานภาพการให้บริการแพทย์แผนจีนในภาพกว้างได้ฐานข้อมูลในขั้นต้นเพื่อติดตามและประสานงานกับสถานพยาบาลที่มีการให้บริการการแพทย์แผนจีนในปัจจุบันก็ตาม แต่ยังคงขาดความสมบูรณ์ในหลายๆ ด้าน ในระยะต่อไป จึงน่าจะมีการศึกษาต่อยอดงานวิจัยนำร่องนี้ให้มีความครอบคลุมมากขึ้น รวมทั้งการศึกษาทางด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการซึ่งจะทำให้ได้ทราบถึงสถานภาพการให้บริการการแพทย์แผนจีนที่มีความชัดเจนและสมบูรณ์ และนำมาใช้ในการจัดทำฐานข้อมูลและกำหนดทิศทางการพัฒนาของสถานบริการแพทย์จีน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของสถาบันการแพทย์ไทย-จีน ในอีกทางหนึ่งด้วย

ABSTRACT

This pilot survey research aims to provide an overview of Traditional Chinese Medical Services (TCMS) in Thailand. The focuses of the paper are the recent development in this sector, problems of services providers and the near-term trend of the demand for TCMS. By analyzing the sample of 131 public and private hospitals, the findings can be summarized as follows:

First, TCMS in Thailand have expanded rapidly. During the first 10 months of 2005, the number of new cases increased by 53.22 percent while the number of old cases increased by 7.23 percent compare to the same period of 2004. However, the TCMS in Thailand are mostly in the public hospitals and in the form of acupuncture

Second, although TCMS in Thailand is the fast growing sector, about 50 percent of services provider are facing with the problem of the shortage of human resource in this area while about 31 percent are facing with the problems in other forms. For example, their patients have insufficient understanding about the Traditional Chinese Medical care. These services providers are seeking for potential supports from the South-East Asia Institute of Thai-Chinese Medicine

Third, about 45.2 percent of the hospitals without TCMS plan to provide Traditional Chinese Medical care in the next 2-3 years and expect potential support from the South-East Asia Institute of Thai-Chinese Medicine, in particular, human resource development and public education, together with the existing problem of human resource shortage, it implies that further action in human resource development and public education

continue to be priority tasks of the South-East Asia Institute of Thai-Chinese Medicine in responding to the increasing demand for TCMS in the near future. In addition, fast growing TCMS in Thailand implies the need for the network to strengthen the body of knowledge in this area and to strengthen the quality control system of TCMS in Thailand, as well as the need for in-dept study of TCMS system that will provide a better understanding of this sector.

บทนำ

การแพทย์แผนจีนเป็นวิธีการรักษาโรคที่ถือกำเนิดในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและได้รับความนิยมแพร่หลายไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก ในปัจจุบันองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้การรับรองการดูแลรักษาสุขภาพตามแนวทางการแพทย์แผนจีน สำหรับในประเทศไทยนั้น การแพทย์แผนจีนได้ถูกนำเข้ามายังประเทศไทยโดยกลุ่มพ่อค้าและชาวจีนอพยพมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยและได้รับการยอมรับมากขึ้นโดยลำดับจนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2538 กระทรวงสาธารณสุขได้อนุมัติให้จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือการแพทย์ไทย-จีน และได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจในกรอบความร่วมมือระหว่างกระทรวงสาธารณสุขไทยและกระทรวงสาธารณสุขจีนในปี 2540 ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาความร่วมมือทางการแพทย์และด้านสาธารณสุขระหว่างไทยและจีนเป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งนี้กระทรวงสาธารณสุขจีนได้สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการแพทย์แผนจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ภารกิจในการบริหารงานด้านความร่วมมือทางการแพทย์แผนจีนในประเทศไทยขยายขอบเขตมากยิ่งขึ้นนำไปสู่การจัดตั้งสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในพ.ศ.2548

พ.ศ. 2543 กระทรวงสาธารณสุขได้มีประกาศอนุญาตให้บุคคลทำการประกอบโรคศิลปะโดยอาศัยศาสตร์การแพทย์แผนจีนได้โดยอาศัยมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.2542 และในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติ “บริการสาธารณสุข” ให้รวมถึงการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ทำให้ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ได้รับอนุญาตประกอบโรคศิลปะโดยอาศัยศาสตร์การแพทย์แผนจีน ทั้งสิ้นจำนวน 214 คน และมีจำนวนผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ผ่านการอบรมวิชาการฝังเข็ม 632 คน กระจายอยู่ในสถานพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ

ภายหลังการจัดตั้งสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การดำเนินการด้านการส่งเสริมและพัฒนาระบบบริการการแพทย์จีนในประเทศไทยมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น สถาบันการแพทย์ไทย-จีนฯ จึงได้ริเริ่มโครงการนำร่องสำรวจสถานภาพการให้บริการการแพทย์จีนในประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลมาใช้ ประกอบการวางแผนและกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบบริการและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเชิงลึกในระยะต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษานำร่องโดยมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของการให้บริการการแพทย์แผนจีนในประเทศไทย
2. เพื่อทราบถึงลักษณะปัญหาเบื้องต้นที่สถานพยาบาลผู้ให้บริการการแพทย์แผนจีนกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน
3. เพื่อทราบถึงลักษณะความช่วยเหลือสนับสนุนที่สถานพยาบาลต้องการจากสถาบันการแพทย์ไทย-จีน
4. เพื่อประเมินแนวโน้มความต้องการในการเปิดให้บริการการแพทย์แผนจีนในระยะ 2-3 ปีข้างหน้าของสถานพยาบาลที่ยังไม่มีการเปิดให้บริการการแพทย์แผนจีนในปัจจุบัน
5. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการศึกษาวิจัยในเชิงลึกต่อไป

วิธีการศึกษาและขอบเขตของการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง จากรายชื่อสถานพยาบาล ในรายงานทรัพยากรสาธารณสุข ปี 2546 ของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข ครอบคลุมสถานพยาบาลภาครัฐในระดับจังหวัดและสถานพยาบาลภาคเอกชนทั่วประเทศ จำนวน 482 แห่ง การเก็บข้อมูลทำโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ข้อมูลที่ได้นำมาทำการสรุปประมวลผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษารอบคลุมสถานภาพการให้บริการการแพทย์แผนจีนในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สถานภาพการให้บริการดูแลส่งเสริมสุขภาพด้วยการแพทย์แผนจีนในสถานพยาบาลที่มีการให้บริการแพทย์แผนจีน ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 สถานภาพทั่วไปของสถานพยาบาลที่มีการให้บริการการแพทย์แผนจีน ได้แก่ ประเภทและขนาดของสถานพยาบาล และจำนวนแพทย์ผู้ให้บริการ
 - 1.2 สถิติการให้บริการการแพทย์แผนจีนจำแนกตามประเภทของการให้บริการ ได้แก่ ด้านการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีน ด้านการฝังเข็ม ด้านการนวดทุยนา ของผู้มาเข้ารับบริการ
 - 1.3 ปัญหาเบื้องต้นของสถานพยาบาลในการให้บริการการแพทย์แผนจีน เช่น ปัญหาด้านบุคลากรการแพทย์แผนจีน ปัญหาด้านผู้เข้ารับบริการและปัญหาอื่นๆ
 - 1.4 ลักษณะความต้องการรับการสนับสนุนจากสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
2. แนวโน้มความต้องการของสถานบริการที่ยังไม่เปิดให้บริการการแพทย์แผนจีนในปัจจุบัน
 - 2.1 แนวโน้มความต้องการเปิดการบริการการแพทย์แผนจีนในระยะ 2-3 ปีข้างหน้า
 - 2.2 ลักษณะการช่วยเหลือสนับสนุนที่ต้องการจากสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการส่งแบบสอบถามไปยังสถานพยาบาลจำนวน 482 แห่ง แบ่งเป็นสถานพยาบาลภาครัฐจำนวน 136 แห่ง และสถานพยาบาลเอกชนจำนวน 346 แห่ง มีสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 131 แห่ง หรือร้อยละ 27.17 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยรวม

	ทั้งหมด	ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
ประเภทของสถานบริการ			
• สถานพยาบาลภาครัฐ	136	44	32.35
• สถานพยาบาลภาคเอกชน	346	87	25.14
รวมจำนวนสถานพยาบาลภาครัฐและภาคเอกชน	482	131	27.17

2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

สถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นสถานพยาบาลภาคเอกชนจำนวน 87 แห่ง (ร้อยละ 66.41 ของสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม) สถานพยาบาลภาครัฐ จำนวน 44 แห่ง (ร้อยละ 33.59) ส่วนใหญ่เป็นสถานพยาบาลที่มีขนาดมากกว่า 60 เตียงขึ้นไป (ร้อยละ 87.79) ในจำนวนนี้มีสถานพยาบาลที่เปิดให้บริการการแพทย์แผนจีนทั้งสิ้นจำนวน 47 แห่งคิดเป็นร้อยละ 35.88 ของสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทของสถานบริการ		
• สถานพยาบาลภาครัฐ	44	33.59
• สถานพยาบาลภาคเอกชน	87	66.41
รวม	131	100.00
การให้บริการการแพทย์แผนจีน		
• มี	47	35.88
• ไม่มี	84	64.12
รวม	131	100.00
ขนาดของสถานบริการ		
• ต่ำกว่า 60 เตียง	16	12.21
• สูงกว่า 60 เตียง	115	87.79
รวม	131	100.00

3. สถานภาพการให้บริการของสถานพยาบาลที่เปิดให้บริการการแพทย์แผนจีน

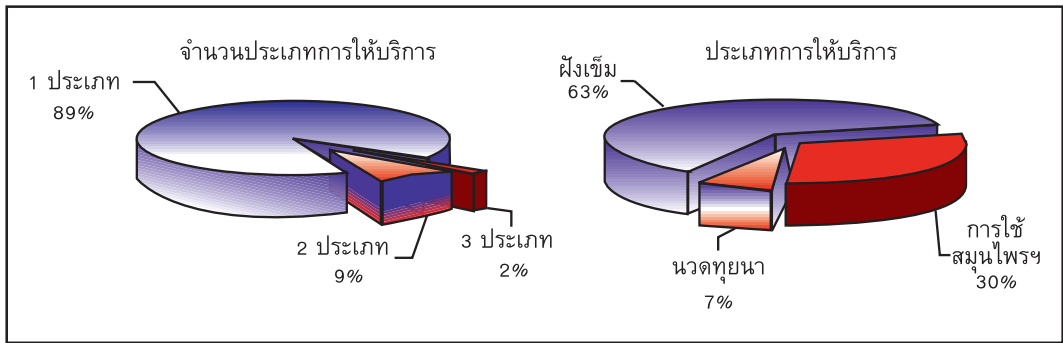
3.1 ข้อมูลทั่วไปของสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีการให้บริการแพทย์แผนจีน จากจำนวนสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีการให้บริการแพทย์แผนจีนทั้งสิ้น 47 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นสถานพยาบาลภาครัฐ จำนวน 28 แห่ง (ร้อยละ 59.57) และเป็นสถานพยาบาลที่มีขนาด 60 เตียงขึ้นไป (ร้อยละ 95.74)

ตารางที่ 3 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเปิดให้บริการการแพทย์แผนจีน

	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทของสถานบริการ		
• สถานพยาบาลภาครัฐ	28	59.57
• สถานพยาบาลภาคเอกชน	19	40.43
รวม	47	100.00
ขนาดของสถานบริการ		
• มีจำนวนเตียงน้อยกว่า 60 เตียง	2	4.26
• มีจำนวนเตียง 60 เตียงขึ้นไป	45	95.74
รวม	47	100.00

3.2 ประเภทของการให้บริการ จากสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่เปิดให้บริการการแพทย์แผนจีนจำนวน 47 แห่ง พบว่า ส่วนใหญ่มีการให้บริการแพทย์แผนจีนประเภทเดี่ยว (ร้อยละ 89.36) รองลงมาเป็นกรให้บริการครอบคลุมทั้งสามประเภท (ร้อยละ 8.51) และการให้บริการ 2 ประเภท จำนวน 1 แห่ง การให้บริการการแพทย์แผนจีนด้านการฝังเข็มได้รับความนิยมสูงสุด โดยมีสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างให้บริการการฝังเข็มทั้งสิ้น 35 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 74.47 ของสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีการให้บริการแพทย์แผนจีนทั้งสิ้น รองลงมาได้แก่การให้บริการด้านการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีนจำนวน 17 แห่ง (ร้อยละ 36.17) ในขณะที่การให้บริการด้านการนวดทุยนามีสัดส่วนค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 8.51)

แผนภาพที่ 1 ลักษณะการให้บริการการแพทย์จีน

3.3 จำนวนแพทย์ที่ให้บริการการแพทย์แผนจีน จากจำนวนสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีการให้บริการการแพทย์แผนจีนทั้งสิ้น 47 แห่ง พบว่า ณ เดือน ตุลาคม ปี 2548 มีบุคลากรทางการแพทย์ที่ให้บริการการแพทย์แผนจีนทั้งสิ้น 90 ราย เพิ่มขึ้นจาก 84 รายในปี 2547 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.74 ทั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นบุคลากรทางการแพทย์ที่ให้บริการด้านการฝังเข็ม จำนวน 77 ราย รองลงมาเป็นบุคลากรที่ให้บริการด้านการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีน และบริการด้านการนวดทุยนา

ตารางที่ 4 จำนวนแพทย์ที่ให้บริการการแพทย์แผนจีนในสถานพยาบาล

	ปี 2547	ปี 2548	การเปลี่ยนแปลง
ด้านการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีน	8	9	12.50
ด้านการฝังเข็ม	72	77	6.94
ด้านการนวดทุยนา	4	4	0.00
รวม	84	90	7.14

3.4 การกระจายของแพทย์ฝังเข็มและแพทย์จีนในสถานพยาบาล ข้อมูลในปี 2548 พบว่าจำนวนแพทย์ที่ให้บริการการแพทย์แผนจีนทั้งสิ้น 90 คน นั้น ประกอบด้วยแพทย์ฝังเข็มที่ผ่านการอบรมโดยกระทรวงสาธารณสุขในวิชาการฝังเข็ม หลักสูตร 3 เดือน จำนวน 64 ราย และบุคลากรแพทย์จีนจำนวน 26 ราย ในส่วนของแพทย์ฝังเข็มที่ผ่านการอบรมโดยกระทรวงสาธารณสุขนั้น พบว่า 49 รายอยู่ในสถานพยาบาลภาครัฐ และ 15 รายอยู่ในสถานพยาบาลภาคเอกชน ในขณะที่บุคลากรแพทย์จีนทั้งหมดอยู่ในสถานพยาบาลภาคเอกชน

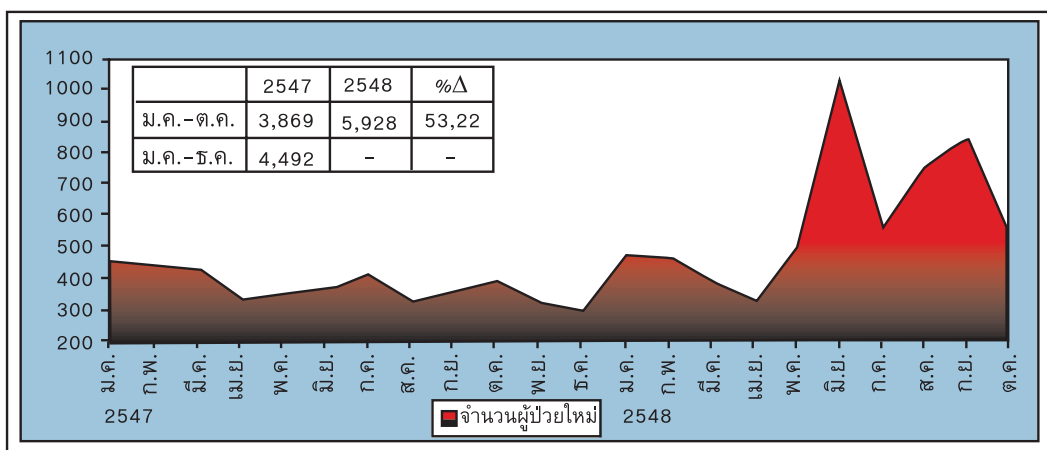
ตารางที่ 5 จำนวนแพทย์ฝังเข็มและแพทย์จีนในสถานพยาบาลภาครัฐและเอกชน

สถานพยาบาล	แพทย์ฝังเข็ม		แพทย์จีน	รวม
	ให้บริการฝังเข็ม	ไม่ได้ให้บริการฝังเข็ม		
สถานพยาบาลภาครัฐ	47	2	0	49
สถานพยาบาลภาคเอกชน	15	0	26	41
รวม	62	2	26	90

3.5 แนวโน้มสถานภาพการให้บริการการแพทย์แผนจีนโดยภาพรวม จากจำนวนสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่เปิดให้บริการการแพทย์แผนจีนทั้งสิ้นจำนวน 47 แห่ง สามารถนำมาวิเคราะห์แนวโน้มการให้บริการการแพทย์แผนจีนโดยภาพรวมได้ดังนี้

3.5.1 การให้บริการผู้ป่วยใหม่ ข้อมูลการให้บริการผู้ป่วยใหม่แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการให้บริการการแพทย์แผนจีนในประเทศไทย โดยในปี 2547 สถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างมีการให้บริการการแพทย์แผนจีนแก่ผู้ป่วยใหม่จำนวนทั้งสิ้น 4,492 ราย หรือเฉลี่ย 106.95 รายต่อหนึ่งสถานพยาบาล และในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2548 มีการให้บริการการแพทย์แผนจีนแก่ผู้ป่วยใหม่ทั้งสิ้น จำนวน 5,928 ราย หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 53.22 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วง 10 เดือนแรกของปี 2547

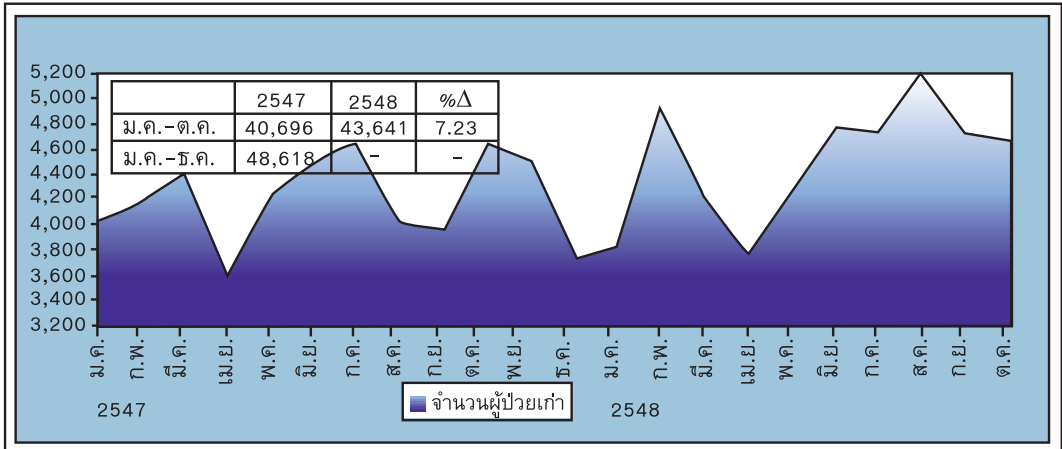
แผนภาพที่ 2 การให้บริการแพทย์จีนแก่ผู้ป่วยใหม่ (คน)

3.5.2 การให้บริการผู้ป่วยเก่า ข้อมูลจากสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่ให้บริการแพทย์แผนจีนจำนวน 47 แห่ง แสดงให้เห็นว่าการให้บริการการแพทย์แผนจีนแก่ผู้ป่วยเก่ามีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2547 สถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างมีการให้บริการการแพทย์แผนจีนแก่ผู้ป่วยเก่าทั้งสิ้นจำนวน 48,618 ครั้ง หรือเฉลี่ย 1,157.56 ครั้งต่อหนึ่งสถานพยาบาล สำหรับในปี 2548 ข้อมูล

ณ สิ้นเดือน ตุลาคม แสดงให้เห็นว่ามีการให้บริการการแพทย์แผนจีนในผู้ป่วยเก่า ทั้งสิ้น 43,641 ครั้ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.23 เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูล ณ สิ้นเดือนตุลาคม ในปี 2547

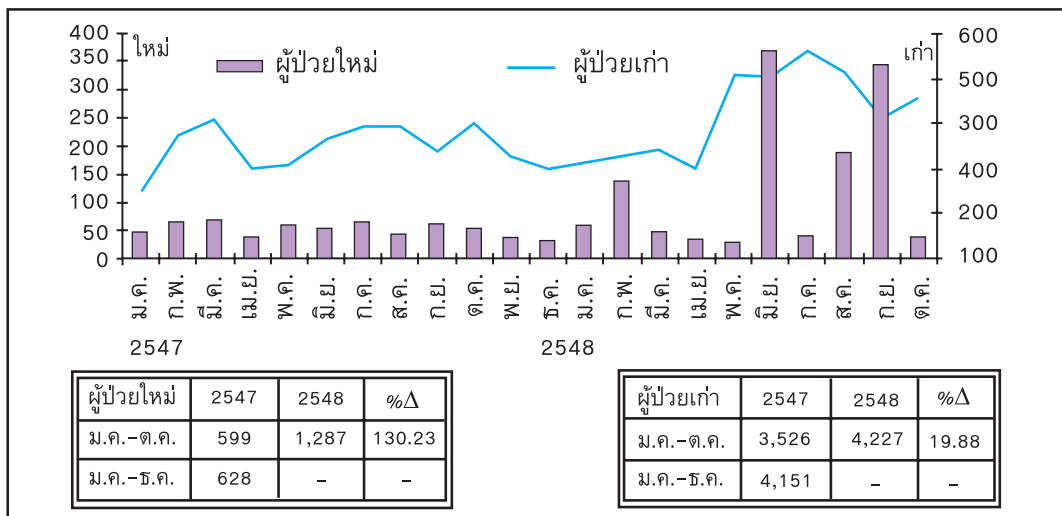
แผนภาพที่ 3 การให้บริการแพทย์จีนแก่ผู้ป่วยเก่า (ครั้ง)

3.6 แนวโน้มการให้บริการการแพทย์แผนจีน ด้านการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีน

3.6.1 การให้บริการผู้ป่วยใหม่ ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2548 สถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างมีการให้บริการการแพทย์แผนจีนด้านการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีนแก่ผู้ป่วยใหม่จำนวน 1,287 ราย เทียบกับ 599 รายในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2547 เพิ่มขึ้นถึง 1.3 เท่าตัว แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวอย่างรวดเร็ว แม้ว่าจะมีสถานพยาบาลที่ให้บริการการแพทย์แผนจีนประเภทนี้ในสัดส่วนน้อยก็ตาม

แผนภาพที่ 4 การให้บริการแพทย์จีนด้านการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีน

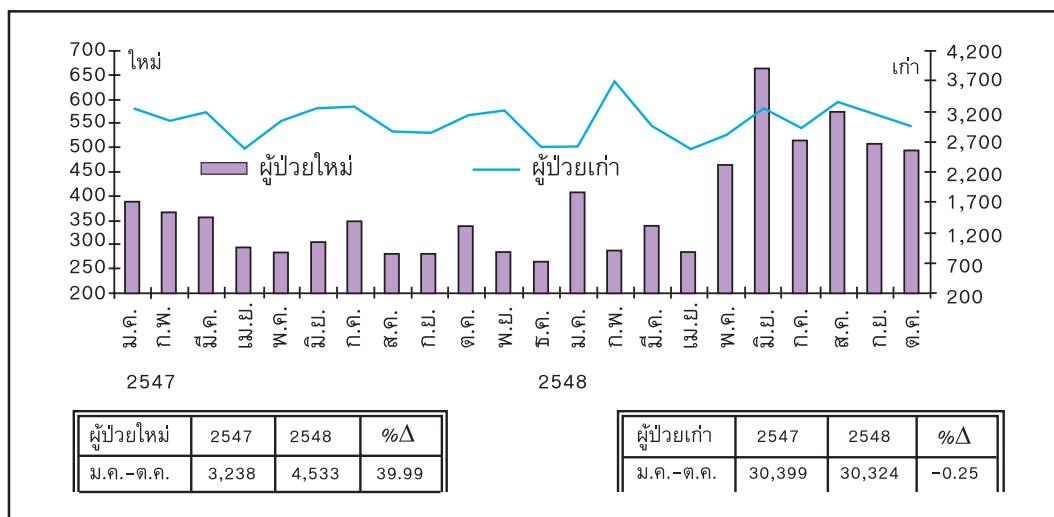

3.6.2 การให้บริการผู้ป่วยเก่า ข้อมูลจากสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีการให้บริการการแพทย์แผนจีนทั้งสิ้น จำนวน 47 แห่ง แสดงให้เห็นว่า การให้บริการการแพทย์แผนจีนด้านการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีนมีการขยายตัวสูงในการให้บริการการแพทย์แผนจีนแก่ผู้ป่วยเก่าโดยภาพรวมทั้งนี้ ในระยะ 10 เดือนแรกของปี 2548 สถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีการให้บริการการแพทย์แผนจีนแก่ผู้ป่วยทั้งสิ้นจำนวน 4,227 ครั้ง เพิ่มขึ้นจากในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2547 ร้อยละ 19.88

3.7 แนวโน้มการให้บริการการแพทย์แผนจีนด้านการฝังเข็ม

3.7.1 การให้บริการแก่ผู้ป่วยใหม่ ข้อมูลจากสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างชี้ให้เห็นว่าการให้บริการการแพทย์แผนจีนด้านการฝังเข็มซึ่งเป็นบริการการแพทย์แผนจีนที่มีสัดส่วนการให้บริการสูงกว่าการให้บริการประเภทอื่น ๆ ยังคงได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นและมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2548 สถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีการให้บริการการฝังเข็มแก่ผู้ป่วยใหม่จำนวนทั้งสิ้น 4,533 ราย เปรียบเทียบกับ 3,238 รายในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2547 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 39.99

แผนภาพที่ 5 การให้บริการแพทย์จีนด้านการฝังเข็ม

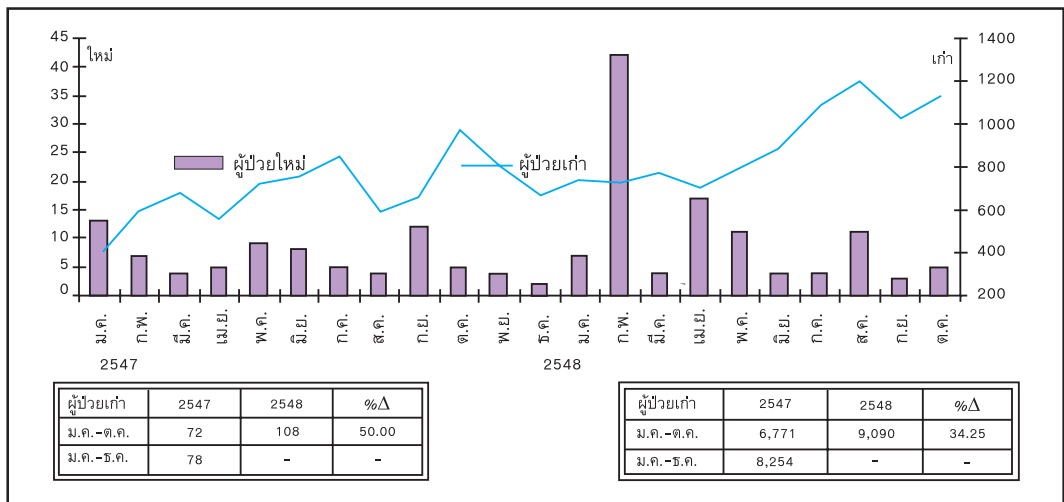
3.7.2 การให้บริการแก่ผู้ป่วยเก่า ข้อมูลจากสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีการให้บริการการแพทย์แผนจีนจำนวน 47 แห่ง แสดงให้เห็นว่า ในปี 2547 มีการให้บริการฝังเข็มแก่ผู้ป่วยเก่าจำนวน 36,213 ครั้งสูงกว่าการให้บริการการแพทย์แผนจีนประเภทอื่นๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายของการให้บริการด้านการฝังเข็ม ทั้งนี้ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2548 สถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างให้บริการการฝังเข็มแก่ผู้ป่วยเก่าจำนวนทั้งสิ้น 30,324 ราย เทียบกับ 30,399 ราย ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2547

3.8 แนวโน้มการให้บริการแพทย์แผนจีนด้านการนวดทุยนา

3.8.1 การให้บริการแก่ผู้ป่วยใหม่ การให้บริการการแพทย์แผนจีนด้านการนวดทุยนา มีสัดส่วนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับการให้บริการการแพทย์แผนจีนแก่ผู้ป่วยใหม่ประเภทอื่นๆ โดยในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2548 มีการให้บริการการแพทย์แผนจีนด้านการนวดทุยนาแก่ผู้ป่วยใหม่ทั้งสิ้นจำนวน 108 ราย เพิ่มขึ้นจาก 72 ราย ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2547

3.8.2 การให้บริการแก่ผู้ป่วยเก่า แม้ว่า การให้บริการการแพทย์แผนจีนด้านการนวดทุยนาจะมีสัดส่วนต่ำกว่าการให้บริการการแพทย์แผนจีนด้านการฝังเข็ม แต่ข้อมูลจากสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างชี้ให้เห็นว่ามีการนำบริการการดูแลสุขภาพสุขภาพประเภทนี้ไปใช้ในการบำบัดรักษาผู้ป่วยเก่าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2548 สถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างได้ให้บริการการแพทย์แผนจีนด้านการนวดทุยนาแก่ผู้ป่วยเก่าทั้งสิ้น 9,090 ครั้งเทียบกับ 6,771 ครั้งในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2547 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 34.25

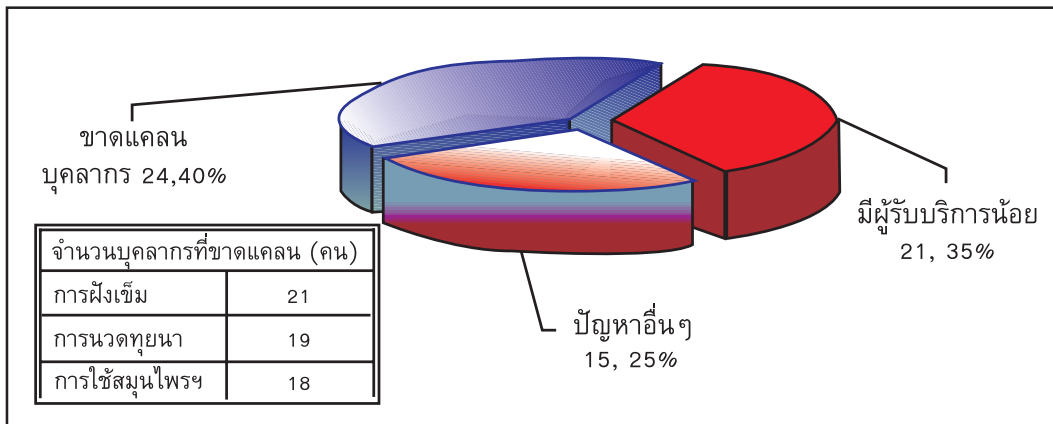
แผนภาพที่ 6 การให้บริการแพทย์จีนด้านการนวดทุยนา

3.9 ปัญหาของสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างในการให้บริการการแพทย์แผนจีน ข้อมูลจากสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีการให้บริการการแพทย์แผนจีนจำนวนทั้งสิ้น 47 แห่ง ซึ่งให้เห็นว่าส่วนใหญ่ ประสบปัญหาอุปสรรค โดยมีปัญหาหลักๆ ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์แผนจีน (24 ราย) ปัญหาผู้รับบริการมีจำนวนน้อย (21 ราย) และปัญหาอื่นๆ (15 ราย) ได้แก่ อุปสรรคทางด้านภาษาในการสื่อสารกับแพทย์จีน การขาดแคลนอุปกรณ์กระตุ้น ผู้ป่วยกลัวเข็ม ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมระยะสั้นไม่เพียงพอแก่การนำไปปฏิบัติงานจริง ผู้ป่วยขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพสุขภาพตามแนวทางแพทย์จีน เป็นต้น ในด้านปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์แผนจีนนั้นพบว่า สถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีการให้บริการแพทย์แผนจีนจำนวน 47 แห่ง มีความ

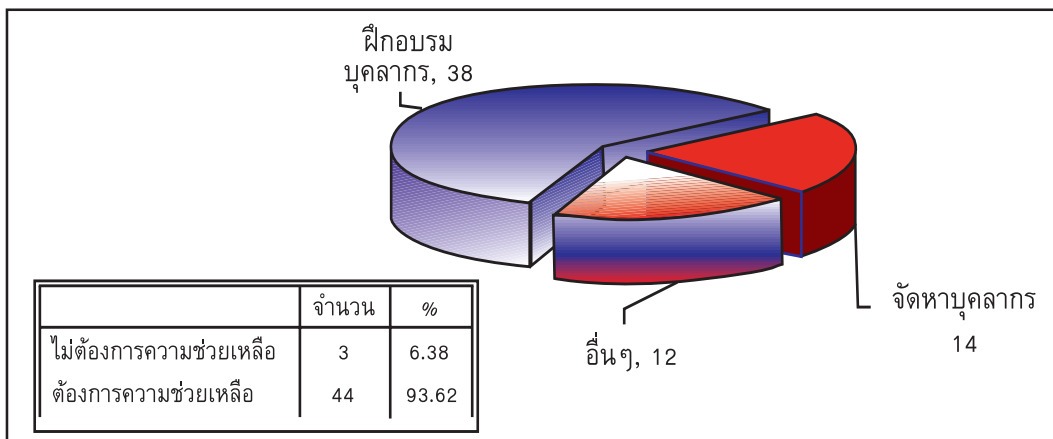
ต้องการบุคลากรเพิ่มเติมด้านการฝังเข็ม 21 คน การนวดทุยนา 19 คน และการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีนจำนวน 18 คน

แผนภาพที่ 7 สภาพปัญหาในการให้บริการแพทย์จีนของสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีบริการแพทย์จีน

3.10 ความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ข้อมูลจากสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สถานพยาบาลที่มีการให้บริการการแพทย์แผนจีนส่วนใหญ่จำนวน 44 ราย (ร้อยละ 93.62) ต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนจากสถาบันการแพทย์ไทย จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยแบ่งเป็นความช่วยเหลือสนับสนุนด้านการฝึกอบรมบุคลากรจำนวน 38 ราย (ร้อยละ 80.85) ด้านการจัดหาบุคลากรจำนวน 14 ราย (ร้อยละ 29.79) และความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ จำนวน 12 ราย (ร้อยละ 25) เช่น การจัดทำตำราและเอกสารทางการแพทย์แผนจีนเพื่อการศึกษาค้นคว้า การช่วยเหลือทางด้านการสื่อสารด้วยภาษาจีน การขอเบี่ยทุกันดารแก่แพทย์จีนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกล เป็นต้น

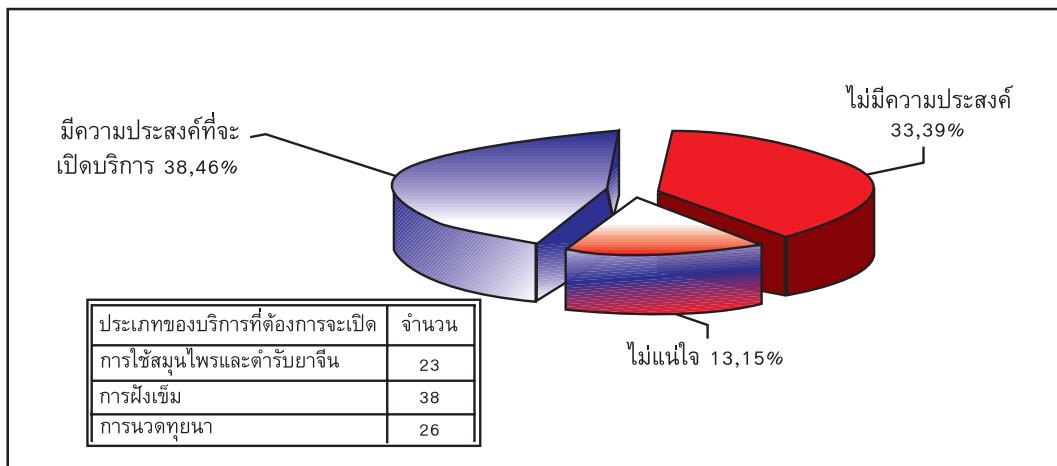
แผนภาพที่ 8 ลักษณะความช่วยเหลือที่ต้องการ

4. แนวโน้มการเปิดให้บริการ และความต้อการรับบริการสนับสนุนของสถานพยาบาลที่ยังไม่มีการให้บริการการแพทย์แผนจีน

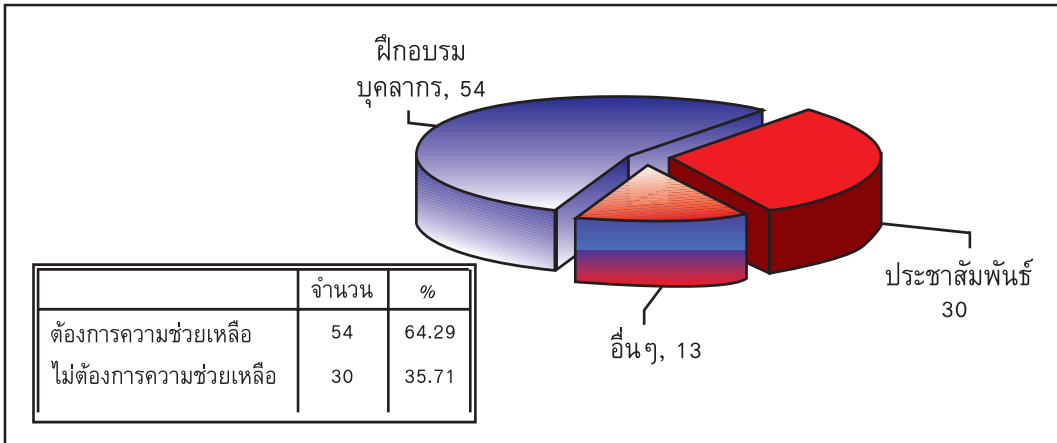
4.1 แนวโน้มการให้เปิดให้บริการการแพทย์แผนจีนของสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่มีการให้บริการการแพทย์แผนจีนในปัจจุบัน จากการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่มีการเปิดให้บริการแพทย์แผนจีนในปัจจุบันทั้งสิ้นจำนวน 84 ตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 45.24 (38 แห่ง) ของสถานพยาบาลเหล่านี้มีความประสงค์ที่จะเปิดให้บริการการดูแลสุขภาพตามแนวทางการแพทย์แผนจีนในระยะ 2-3 ปีข้างหน้า ร้อยละ 39.29 ไม่มีความประสงค์ที่จะเปิดให้บริการ และร้อยละ 15.48 ยังมีความไม่แน่ใจว่าจะเปิดให้บริการหรือไม่

แผนภาพที่ 9 แนวโน้มการเปิดให้บริการของสถานพยาบาลที่ยังไม่มีการแพทย์จีน

4.2 ความต้อการรับบริการสนับสนุนจากสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้ว่าสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ยังไม่มีการเปิดให้บริการการแพทย์แผนจีนในปัจจุบัน ร้อยละ 64.29 ของสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มนี้มีความประสงค์ที่จะขอรับการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อรองรับการเปิดให้บริการในอนาคต โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 64.29) มีความประสงค์ที่จะขอรับการสนับสนุนด้านการฝึกอบรมบุคลากรทางด้านการแพทย์แผนจีน ร้อยละ 35.71 ความต้อการการสนับสนุนด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการแพทย์แผนจีน ความต้อการการช่วยเหลือสนับสนุนประเภทอื่น ๆ (ร้อยละ 15.4) เช่น การจัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ความรู้แก่แพทย์ที่ไม่สามารถเข้ารับการอบรม การให้คำแนะนำปรึกษาแก่สถานพยาบาลที่มีความประสงค์จะเปิดให้บริการการแพทย์แผนจีน การให้ความชัดเจนเกี่ยวกับกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแพทย์แผนจีน การเปิดโอกาสให้บุคลากรด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมเข้ารับการอบรม และการศึกษาความต้อการการให้บริการแพทย์แผนจีนเพื่อประกอบการตัดสินใจ เป็นต้น

แผนภาพที่ 10 ลักษณะความช่วยเหลือที่ต้องการ

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษา

การศึกษานำร่องในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบถึงสถานภาพการให้บริการการแพทย์แผนจีนอย่างกว้างๆ โดยครอบคลุมถึงลักษณะของสถานพยาบาลที่ให้บริการการแพทย์แผนจีน ความก้าวหน้าของการให้บริการ ลักษณะปัญหาอุปสรรคที่สถานพยาบาลผู้ให้บริการแพทย์แผนจีน กำลังประสบอยู่ ลักษณะความช่วยเหลือสนับสนุนที่สถานพยาบาลต้องการจากสถาบันการแพทย์ไทย-จีน รวมทั้งการประเมินแนวโน้มความต้องการในการเปิดให้บริการการแพทย์แผนจีนในระยะ 2-3 ปี ข้างหน้าของสถานพยาบาลที่ยังไม่มีการเปิดให้บริการการแพทย์แผนจีนในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการทำงานและการกำหนดกรอบแนวทางในการศึกษาวิจัยในเชิงลึกในระยะต่อไป ผลการศึกษาจากสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 131 แห่ง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การให้บริการแพทย์แผนจีนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62.63) มีการให้บริการในสถานพยาบาลของภาครัฐ รองลงมาเป็นการให้บริการในสถานพยาบาลของภาคเอกชน (ร้อยละ 33.59) โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.79) เป็นการให้บริการในสถานพยาบาลขนาด 60 เตียงขึ้นไป

2. การให้บริการแพทย์แผนจีนส่วนใหญ่เป็นการให้บริการด้านการฝังเข็ม (ร้อยละ 74.47 ของสถานพยาบาลที่เปิดบริการแพทย์แผนจีน) รองลงมาเป็นการให้บริการด้านการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีน (ร้อยละ 36.17) ในขณะที่การให้บริการด้านการนวดทุยหายังอยู่ในแวดวงค่อนข้างจำกัด (ร้อยละ 8.51) ทั้งนี้ สถานพยาบาลส่วนใหญ่ให้บริการการแพทย์แผนจีนเพียงประเภทเดียว (ร้อยละ 89.36) รองลงมาเป็นการให้บริการครบทั้ง 3 ประเภท (ร้อยละ 8.51)

3. ณ สิ้นเดือนตุลาคม 2548 มีบุคลากรการแพทย์แผนจีนอยู่ในสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างประมาณ 90 คน เพิ่มขึ้นจาก 84 คน ในปี 2547 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.14 ในจำนวนนี้ เป็นบุคลากร

ทางการแพทย์แผนจีนด้านการฝังเข็ม (77 คน) และส่วนใหญ่เป็นแพทย์ที่ผ่านการอบรมโดยกระทรวงสาธารณสุขในวิชาการฝังเข็ม หลักสูตร 3 เดือน (64 ราย)

4. การให้บริการแพทย์แผนจีนในการดูแลรักษาสุขภาพในปี 2548 มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยสังเกตจากสถิติการให้บริการแพทย์แผนจีนแก่ผู้ป่วยเก่าในระยะ 10 เดือนแรกของปี 2548 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2547 ร้อยละ 7.23 ใกล้เคียงกับอัตราการขยายตัวของบุคลากรแพทย์จีนในสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่าง ในขณะที่การให้บริการแพทย์แผนจีนแก่ผู้ป่วยใหม่ ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2548 เพิ่มขึ้นจากช่วง 10 เดือนของปี 2547 ถึงร้อยละ 53.22 และเมื่อพิจารณาสถิติการให้บริการแพทย์แผนจีนแยกตามประเภทการบริการในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2548 พบว่า การให้บริการแพทย์แผนจีนแก่ผู้ป่วยใหม่มีอัตราการเพิ่มสูงในทุกประเภทการบริการ โดยการให้บริการด้านการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีนเพิ่มขึ้นร้อยละ 130.23 การให้บริการด้านการฝังเข็มเพิ่มขึ้นร้อยละ 39.99 ประเภท การให้บริการด้านการนวดทุยนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 34.25

5. ภายใต้การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการให้บริการแพทย์แผนจีน การศึกษาข้อมูลจากสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 51.06 ของสถานพยาบาลที่มีการให้บริการแพทย์แผนจีนในปัจจุบันประสบกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ ร้อยละ 44.68 ซึ่งให้ความเห็นว่า ผู้รับบริการมีจำนวนน้อย ร้อยละ 31.91 ประสบปัญหาอื่น ๆ เช่น ผู้ป่วยขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพตามแนวทางการแพทย์แผนจีน การขาดแคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการรักษาโรคตามแนวทางการแพทย์แผนจีน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการสื่อสารกับแพทย์จีน ทั้งนี้ในด้านปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์นั้นพบว่าสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีการเปิดให้บริการแพทย์แผนจีนจำนวน 47 แห่งต้องการบุคลากรแพทย์จีนเพิ่มเติมจำนวน 58 คน โดยแบ่งเป็นด้านการฝังเข็ม 21 คน ด้านการนวดทุยนา 19 คน ด้านการนวดทุยนา 18 คน

6. ภายใต้ปัญหาในการให้บริการแพทย์แผนจีนดังกล่าวข้างต้น สถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่มีการเปิดให้บริการแพทย์แผนจีนในปัจจุบัน ร้อยละ 93.62 ต้องการความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยแบ่งลักษณะความช่วยเหลือที่ต้องการออกเป็น 3 ประเภทหลักๆ ได้แก่ การฝึกอบรมบุคลากร (ร้อยละ 80.85) การช่วยเหลือในด้านการจัดหาบุคลากร (ร้อยละ 29.79) และการช่วยเหลือด้านอื่นๆ (ร้อยละ 25.53) เช่นการจัดทำเอกสารทางวิชาการสำหรับการค้นคว้าทางด้านแพทย์จีน การติดต่อสื่อสารกับแพทย์จีน

7. การศึกษาข้อมูลจากสถานพยาบาลกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่มีการเปิดให้บริการแพทย์แผนจีนในปัจจุบันจำนวน 84 แห่ง พบว่าร้อยละ 45.24 ของสถานพยาบาลในกลุ่มนี้มีความประสงค์ที่จะเปิดให้บริการแพทย์แผนจีนในระยะ 2-3 ปีข้างหน้า ในขณะที่ร้อยละ 15.48 ยังมีความไม่แน่ใจว่าจะเปิดให้บริการในอนาคตหรือไม่ ทั้งนี้ ในส่วนของสถานพยาบาลที่มีความประสงค์จะเปิดให้บริการแพทย์แผนจีนนั้นพบว่ามีความประสงค์ที่จะขอรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากสถาบันการแพทย์ไทย-จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในด้านการฝึกอบรมบุคลากร (ร้อยละ 64.29) และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการการดูแลรักษาสุขภาพตามแนวทางการแพทย์แผนจีน (ร้อยละ 35.71)

อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาดังต้นแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์แผนจีนจะยังคงภารกิจที่มีความสำคัญในการรองรับการขยายตัวเพิ่มขึ้นของการให้บริการการแพทย์แผนจีนที่อย่างรวดเร็วในประเทศไทยทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรแพทย์จีนที่สถานพยาบาลกำลังประสบอยู่ในปัจจุบันและเพื่อเป็นการเตรียมการรองรับความต้องการบุคลากรจากสถานพยาบาลที่กำลังจะเปิดให้บริการในระยะ 2-3 ปีข้างหน้า นอกจากนี้แนวโน้มการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการให้บริการการแพทย์แผนจีนด้านการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีนและการนวดทุยนา แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรแพทย์จีนใน 2 กลุ่มนี้มากขึ้น

ในขณะเดียวกันการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการให้บริการการแพทย์จีนทำให้สถานพยาบาลประสบกับปัญหาในรูปแบบอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชนในด้านการดูแลรักษาสุขภาพตามแนวทางการแพทย์แผนจีน การขาดการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องและปัญหาการเข้าถึงแหล่งความรู้และเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นเพียงผลการศึกษาสำรวจซึ่งมีข้อจำกัดทั้งทางด้านเวลา บุคลากรและงบประมาณ ดังนั้น ผลการศึกษาดังนี้ แม้ว่าจะทำให้สามารถทราบถึงสถานภาพการให้บริการการแพทย์แผนจีนในภาพกว้างและสามารถใช้ข้อมูลที่ได้เป็นฐานข้อมูลในขั้นต้นเพื่อติดตามและประสานงานกับสถานพยาบาลที่มีการให้บริการการแพทย์แผนจีนในปัจจุบันก็ตาม แต่ยังคงขาดความสมบูรณ์ในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความครอบคลุมของกลุ่มตัวอย่าง และการศึกษาทางด้านผู้รับบริการ

ข้อเสนอแนะและแนวทางการดำเนินงาน มี 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในปัจจุบัน และเพื่อรองรับการขยายตัวของบริการการแพทย์แผนจีน ควรให้ความสำคัญต่อการผลิตบุคลากรการแพทย์แผนจีนทางด้านการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีนและการนวดทุยนามากขึ้น และควบคู่ไปกับ การพัฒนาบุคลากรการแพทย์แผนจีนทางด้านการฝังเข็มซึ่งแม้ว่าจะมีการพัฒนาฝึกอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมแต่ยังมีไม่เพียงพอแก่ความต้องการ

ประการที่สอง จำเป็นที่จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการความช่วยเหลือของสถานพยาบาลที่เปิดให้บริการอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพตามแนวทางการแพทย์แผนจีน รวมทั้งการเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการแพทย์แผนจีนระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค ในขณะเดียวกัน จะต้องมีการระบบตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการบริการที่ทันต่อการขยายตัวของบริการในด้านนี้

ประการที่สาม ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิจัย และการจัดทำฐานข้อมูล เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาวิจัยทางด้านผู้รับบริการอย่างเป็นระบบ และการศึกษาวิจัยทางด้านผู้ให้บริการที่มีความครอบคลุมมากกว่าการศึกษานำร่องในครั้งนี้อย่างเป็นนัย ซึ่งเป็นการสรุปจากข้อมูลจากสถานพยาบาลที่ตอบแบบสอบถามเพียง 131 แห่ง ผลสรุปที่ได้อาจจะไม่สะท้อนข้อเท็จจริงของสถานพยาบาลทั้งหมดและเป็นข้อจำกัดของการศึกษาของโครงการนำร่องในครั้งนี้อย่างแน่นอน การศึกษาอย่างเป็นระบบและครอบคลุม นอกเหนือจากจะทำให้ได้ทราบถึงสถานภาพการให้บริการ การแพทย์แผนจีนที่มีความชัดเจนและสมบูรณ์แล้ว ยังสามารถนำมาใช้ในการจัดทำฐานข้อมูลของสถานบริการการแพทย์แผนจีน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของสถาบันการแพทย์ไทย-จีน ในอีกทางหนึ่งด้วย

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Guidelines on basic training and safety in acupuncture (http://www.aaom.info/docs/who_edm_trm_99.pdf)
2. วิชัย โชควิวัฒน์. ประวัติการแพทย์จีนโดยสังเขป วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. 2547 ; 2: 73-92
3. กระทรวงสาธารณสุข . พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์สำนักเลขานุการ รัฐมนตรี. 2546 :101-102
4. สถาบันการแพทย์ไทย - จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ “สำเนานันทนาการความเข้าใจระหว่างกระทรวงสาธารณสุขไทยและสาธารณสุขประชาชนจีน” เอกสารพิมพ์เผยแพร่ พิธีเปิดสถาบันการแพทย์ไทย - จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พ.ศ. 2548 หน้า 15 - 24
5. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545
6. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. รายงานทรัพยากรสาธารณสุข ปี 2546
7. ประคอง กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
8. ยุวดี ฤชา, มาลี เลิศมาลีวงศ์, เยาวลักษณ์ เลาะห์จินดา, วิไล ลีสุวรรณ, พรพรรณวี พุทธิวัฒน์, รุจิเรศ ฐนุรักษ์. วิจัยทางการพยาบาล. กรุงเทพฯ: โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.

ภาคผนวก (ตารางสถิติ)

จำนวนผู้ป่วยใหม่-เก่า ที่เข้ารับบริการด้วยการแพทย์แผนจีน (รวมทุกประเภทบริการ)

	ผู้ป่วยใหม่			ผู้ป่วยเก่า		
	ปี 2547	ปี 2548*	%Δ	ปี 2547	ปี 2548*	%Δ
มกราคม	447	474	6.04	3,875	3,661	-5.52
กุมภาพันธ์	440	468	6.36	4,013	4,780	19.11
มีนาคม	430	389	-9.53	4,265	4,072	-4.53
เมษายน	335	333	-0.60	3,422	3,597	5.11
พฤษภาคม	353	505	43.06	4,074	4,105	0.76
มิถุนายน	364	1,039	185.44	4,356	4,642	6.57
กรกฎาคม	420	560	33.33	4,506	4,590	1.86
สิงหาคม	328	770	134.76	3,867	5,072	31.16
กันยายน	356	855	140.17	3,825	4,585	19.87
ตุลาคม	396	535	35.10	4,493	4,537	0.98
พฤศจิกายน	325	-	-	4,345	-	-
ธันวาคม	298	-	-	3,577	-	-
รวม มกราคม - ตุลาคม	3,869	5,928	53.22	40,696	43,641	7.23
รวม มกราคม - ธันวาคม	4,492	-	-	48,618	-	-

การให้บริการแพทย์แผนจีนด้านการใช้สมุนไพรและตำรับยาจีน

	ผู้ป่วยใหม่			ผู้ป่วยเก่า		
	ปี 2547	ปี 2548*	%Δ	ปี 2547	ปี 2548*	%Δ
มกราคม	46	59	28.26	250	312	24.80
กุมภาพันธ์	67	139	107.46	372	327	-12.10
มีนาคม	70	47	-32.86	407	342	-15.97
เมษายน	37	34	-8.11	301	299	-0.66
พฤษภาคม	60	29	-51.67	307	505	64.50
มิถุนายน	52	370	611.54	364	501	37.64
กรกฎาคม	67	42	-37.31	394	560	42.13
สิงหาคม	43	186	332.56	392	515	31.38
กันยายน	64	344	437.50	338	409	21.01
ตุลาคม	53	37	-30.19	401	457	13.97
พฤศจิกายน	37	-	326	-	-	-
ธันวาคม	32	-	299	-	-	-
รวม มกราคม - ตุลาคม	599	1,287	130.23	3,526	4,227	19.88
รวม มกราคม - ธันวาคม	628	-	-	4151	-	-

การให้บริการแพทย์แผนจีนด้านการฝังเข็ม

	ผู้ป่วยใหม่			ผู้ป่วยเก่า		
	ปี 2547	ปี 2548*	%Δ	ปี 2547	ปี 2548*	%Δ
มกราคม	388	408	5.15	3,234	2,613	-19.20
กุมภาพันธ์	366	287	-21.58	3,052	3,719	21.85
มีนาคม	356	338	-5.06	3,177	2,957	-6.92
เมษายน	293	282	-3.75	2,563	2,590	1.05
พฤษภาคม	284	465	63.73	3,045	2,804	-7.91
มิถุนายน	304	665	118.75	3,239	3,251	0.37
กรกฎาคม	348	514	47.70	3,261	2,933	-10.06
สิงหาคม	281	573	103.91	2,880	3,356	16.53
กันยายน	280	508	81.43	2,830	3,152	11.38
ตุลาคม	338	493	45.86	3,118	2,949	-5.42
พฤศจิกายน	284	-	-	3,207	-	-
ธันวาคม	264	-	-	2,607	-	-
รวม มกราคม - ตุลาคม	3,238	4,533	39.99	30,399	30,324	-0.25
รวม มกราคม - ธันวาคม	3,786			36,213	-	

การให้บริการแพทย์แผนจีนด้านการนวดทุยนา

	ผู้ป่วยใหม่			ผู้ป่วยเก่า		
	ปี 2547	ปี 2548*	%Δ	ปี 2547	ปี 2548*	%Δ
มกราคม	13	7	-46.15	391	736	88.24
กุมภาพันธ์	7	42	500.00	589	734	24.62
มีนาคม	4	4	0.00	681	773	13.51
เมษายน	5	17	240.00	558	708	26.88
พฤษภาคม	9	11	22.22	722	796	10.25
มิถุนายน	8	4	-50.00	753	890	18.19
กรกฎาคม	5	4	-20.00	851	1,097	28.91
สิงหาคม	4	11	175.00	595	1,201	101.85
กันยายน	12	3	-75.00	657	1,024	55.86
ตุลาคม	5	5	0.00	974	1,131	16.12
พฤศจิกายน	4	-	-	812	-	-
ธันวาคม	2	-	-	671	-	-
รวม มกราคม - ตุลาคม	72	108	50.00	6,771	9,090	34.25
รวม มกราคม - ธันวาคม	78	-	-	8,254	-	-